

Solna stads riktlinjer för skolplikt och skolpliktsbevakning

Antagen av skolnämnden 2021-11-11

SOLNA STAD

Riktlinjer för skolplikt och skolpliktsbevakning

För att säkerställa att alla skolpliktiga barn boendes i Solna stad får den utbildning de har rätt till har barn-och utbildningsförvaltningen tagit fram riktlinjer för hur staden ska arbeta med skolplikt och skolpliktsbevakning. Riktlinjen ska ge vägledning för hur bestämmelser i skollagen tolkas och tillämpas i Solna stad.

Vidare syftar riktlinjerna till att beskriva hur skolnämnden i Solna stad följer arbetet för en god skolnärvaro. Riktlinjerna avseende skolnärvaro gäller för de skolor där Solna stad är huvudman om inget annat anges och gäller för elever i förskoleklass, grundskola och grundsärskola.

Riktlinjerna har sin grund i:

- 7 kap. skollagen (2010:800) om skolplikt och rätt till utbildning
- 4 kap. 8 § skolförordningen (2011:185) om anmälningsskyldighet vid frånvaro
- Att främja närvaro och uppmärksamma, utreda och åtgärda frånvaro i skolan, Skolverkets allmänna råd för SKOLF 2012:34
- Viteslagen (1985:206)
- Förvaltningslagen (2017:900)
- 6 kap. föräldrabalken (1949:381) om vårdnad, boende och umgänge
- Barnkonventionen som svensk lag

Om skolplikt

Av 7 kap. 2 § skollagen framgår att barn som är bosatta i Sverige har skolplikt. Skolplikt gäller dock inte barn som varaktigt vistas utomlands, se avsnitt om utlandsvistelse och skolplikt, eller vars förhållanden är sådana att det uppenbarligen inte kan begäras att barnet ska gå i skola.

Av 29 kap. 2 § andra stycket skollagen framgår att vissa barn, trots att de inte är folkbokförda i Sverige, ändå ska anses vara bosatta i landet och ges rätt till utbildning. Barn som omfattas av undantagsbestämmelsen har enligt 7 kap. 2 § tredje stycket skollagen inte skolplikt. Detta gäller ex. asylsökande barn eller barn till EU-medborgare som vistas här med uppehållsrätt.

Skolplikt innebär förutom en närvaroplikt, dvs. en skyldighet att delta i den utbildning som anordnas, om barnet inte är sjukt eller har annat giltigt skäl att utebli, en stark fri- och grundlagsskyddad rätt till kostnadsfri utbildning, 7 kap. 3 § skollagen och 2 kap. 18 § regeringsformen. Ett barns rätt till utbildning fastslås även i artikel 28, Barnkonventionen.

Skolplikten inträder höstterminen det kalenderår som barnet fyller sex år. Skolplikten ska börja fullgöras i förskoleklassen. Därefter ska skolplikten fullgöras i grundskolan eller i grundsärskolan, sameskolan eller specialsolan.

Om särskilda skäl föreligger börjar skolplikten att gälla det år barnet fyller sju år. Uppskjuten skolplikt prövas av hemkommunen efter ansökan från barnets vårdnadshavare.

Normalt upphör skolplikten vid utgången av vårterminen det nionde skolåret eller det tionde skolåret om barnet går i specialskolan. Om eleven inte gått ut högsta årskursen när skolplikten annars skulle ha upphört kan hemkommunen pröva frågan om skolpliktens förlängning i de fall det är aktuellt. Det gäller oavsett om eleven går i kommunal eller fristående skola.

Ansvaret för att skolplikten uppfylls är delat mellan vårdnadshavare, hemkommun samt huvudmannen för den skolenhet som eleven är inskriven vid.

Vårdnadshavares ansvar

Den som har vårdnaden om ett skolpliktigt barn ansvarar för att barnet fullgör sin skolplikt, 7 kap. 20 § skollagen. Denna bestämmelse baseras på föreskrifterna om vårdnad i 6 kap. föräldrabalken (1949:381), FB. I 6 kap. 2 § FB föreskrivs bland annat att barnets vårdnadshavare ska bevaka att barnet får tillfredsställande utbildning. Vårdnadshavare har även ett ansvar att anmäla om barnet är frånvarande enligt skolans rutiner.

Hemkommunens ansvar

Hemkommunen ansvarar för att barn som inte går i stadens förskoleklass, grundskola eller grundsärskola på något annat sätt får den utbildning de har rätt till. Andra sätt att fullgöra skolgången kan vara i en fristående skola, i en annan kommuns grund- eller grundsärskola, i specialskolan, i sameskolan eller enligt de särskilda bestämmelserna om utbildningsformer utanför skolväsendet som framgår av skollagens 24 kap. Där behandlas bland annat fullgörande av skolplikten för intagna på särskilda ungdomshem, för barn som ligger på sjukhus samt för elever vid internatskola.

Inom ramen för skolpliktsbevakningen genomförs regelbundna kontroller. Varje vecka erhåller barn- och utbildningsförvaltningen aviseringar från Skatteverket som informerar om eventuella förändringar kring ett barns bosättning. Detta för att uppmärksamma barn som är folkbokförda i Solna Stad, men som av hemkommunen inte har en känd skolplacering.

Skolpliktsbevakning inbegriper regelbunden kontakt med vårdnadshavare och andra personer i familjens närhet för att säkerställa att det skolpliktiga barnet har en skolplacering. Som en del i skolpliktsbevakningen ingår även kontakt med andra myndigheter så som Skatteverket och Försäkringskassan.

Vid uppgifter om att ett barn är eller förväntas vara i utlandet under en längre tid följs framtagna rutiner för att utreda om barnet ska omfattas av skolplikt eller inte. Om barn- och utbildningsförvaltningen bedömer att det finns oro för att ett skolpliktigt barn inte får sin rätt till utbildning tillgodosedd görs en orosanmälan till Socialförvaltningen.

I de fall en elev har upprepad eller längre frånvaro från skolan ska hemkommunen vid behov samordna insatser med samhällsorgan, organisationer eller andra som berörs för att tillgodose elevens rätt till utbildning. Samordnade insatser kan avse kontakt med socialtjänst, barn- och ungdomspsykiatri, ungdomsmottagning, barn- och ungdomshabilitering, polis med mera. Detta för att skapa en samlad bild av situationen och möjliggöra en övergripande planering för vilket stöd eleven ska erbjudas.

De individuella behoven och situationen i övrigt avgör vilken samverkan som behövs i det enskilda fallet.

Huvudmannens ansvar

Huvudmannen ska se till att eleverna i huvudmannens förskoleklass, grundskola, grundsärskola, fullgör sin skolgång. Huvudmannen för specialskolan och huvudmannen för sameskolan ska se till att elever i utbildning under deras ledning fullgör sin skolgång.

När en elev som har skolplikt börjar eller slutar vid en skola som har en annan huvudman än hemkommunen ska skolans huvudman informera hemkommunen om det snarast. Detsamma gäller om skolan har inlett en utredning om att en elev har upprepad eller längre frånvaro.

Ledighet

Elev får beviljas kortare ledighet för enskilda angelägenheter. Om det finns synnerliga skäl får längre ledighet beviljas. Rektorn beslutar om ledighet. Rektorn får inte uppdra åt någon annan att fatta beslut om ledighet som avser längre tid än tio dagar. Beslut om ledighet ska grundas på en samlad bedömning. De omständigheter som normalt beaktas är frånvarons längd, elevens skolsituation, möjligheterna att på olika sätt kompensera för den förlorade undervisningstiden. Hur angelägen ledigheten är för eleven.

Grundinställningen i Solna stad är att ledighet ska beviljas ytterst restriktivt. I grundskolans läroplan finns riktlinjer för hur lärare ska bedöma och betygssätta eleverna. Läraren ska bland annat, utifrån kursplanernas krav, allsidigt utvärdera varje elevs kunskapsutveckling. Detta innebär att eleven måste vara närvarande för att skolan ska kunna genomföra sitt uppdrag. Ledighet från skolan måste därför anses ha en negativ inverkan på skolans möjlighet att uppnå de lagstiftade målen och elevens möjlighet att nå kunskapsmålen.

Skolgång utomlands

Barn- och utbildningsförvaltningen godkänner enbart skolgång i utlandet vid svenska utlandsskolor som är godkända av Skolverket. Vid studier i utlandet är det inte möjligt att flytta med skolpengen.

Fullgöra skolplikten på annat sätt

Av 24 kap. 23 § skollagen framgår att ett skolpliktigt barn får medges rätt att fullgöra skolplikten på annat sätt än genom att delta i någon av skolans obligatoriska former. Ett medgivande om att få fullgöra skolplikten på annat sätt ska ges om:

1. verksamheten framstår som ett fullgott alternativ till den utbildning som annars står barnet till buds enligt föreskrifter i denna lag,
2. behovet av insyn i verksamheten kan tillgodoses, och
3. det finns synnerliga skäl.

Vad gäller det fullgoda alternativet görs bedömningen att det bör ställas samma krav som gäller för att en fristående skola ska godkännas för skolpliktens fullgörande om inga exceptionella omständigheter föreligger. För att säkerställa att utbildningen väsentligen motsvarar den offentliga grundskolan måste dessutom insyn i verksamheten tillgodoses.

Solna stad vill även framhålla att man i förarbetena till paragrafen tydliggjort att med rekvisitet synnerliga skäl avser att bestämmelsen ska tillämpas med stor restriktivitet dvs. rena undantagsfall.

Ansökan görs av vårdnadshavare via Solna stads e-tjänst. Beslut om detta fattas av skolnämndens delegat och gäller i maximalt 1 år för studier i Sverige och för maximalt sex månader vid studier i utlandet. Medgivandet ska återkallas, om det kan antas att förutsättningarna enligt ovan inte längre finns. Ett beslut om återkallelse av ett medgivande gäller omedelbart, om inte annat beslutas.

Vid ett medgivande om fullgörande av skolplikt på annat sätt upphör hemkommunens ansvar att finansiera elevens utbildning. Eleven blir således utskriven från sin hemskola då den alternativa utbildningen/verksamheten utgör elevens nya skolplacering. Det är vidare inte möjligt för vårdnadshavare att flytta med skolpeng utomlands.

Längre vistelse utomlands

Enligt huvudregeln har barn bosatta i Sverige skolplikt. Skolplikt gäller dock inte barn som permanent flyttar utomlands eller då ett barn förvisso är folkbokfört i landet men där hemkommunen bedömer att barnet varaktigt vistas utomlands, 7 kap. 2 § skollagen. Vårdnadshavare är skyldig att i god tid informera barn- och utbildningsförvaltningen om den kommande vistelsen i utlandet.

För att en utlandsvistelse ska anses vara varaktig ska barnet under en längre tid ha sin huvudsakliga sysselsättning utomlands och tillbringa den klart övervägande delen av sin tid där. Vid bedömning om en vistelse i annat land är varaktig, är de faktiska förhållandena avgörande. Det ska handla om en verklig och varaktig vistelse på den utländska orten.

Det är inte möjligt att generellt ange en viss minsta tid för att bosättningen i utlandet ska anses varaktig, men en tumregel kan vara 6-9 månader. En bedömning görs av varje enskilt fall.

Om skolplikten upphör på grund av varaktig vistelse i utlandet upphör även rätten till utbildning och således hemkommunens ansvar att finansiera barnets utbildning. Barnet/eleven blir således utskrivna från sin hemskola.

Om en elev anses ha avgått från utbildningen ska ett avgångsintyg utfärdas enligt 6 kap. 17–18 §§ skolförordningen (2011:185).

Även om barnet vid varaktig vistelse i utlandet inte omfattas av skolplikt har hemkommunen alltid ett ansvar för barnet så länge som barnet är folkbokförd i landet. Därför behöver hemkommunen minst en gång per termin få in uppgifter från vårdnadshavaren som kan styrka den eventuellt fortsatta vistelsen i utlandet. När barnet kommer tillbaka till Sverige har barnet skolplikt på nytt. Vårdnadshavaren är då skyldig att i god tid ansöka om ny skolplats för sitt barn. I Solna stad sker skolplacering utifrån den relativa närhetsprincipen.

Skolans främjande och förebyggande närvaroarbete

Barn och unga som inte är närvarande i skolan löper risk att inte klara skolans kunskapsmål. De löper även risk att drabbas av t.ex. utanförskap. Forskning visar att skolan är den enskilt viktigaste skyddsfaktorn för att inte hamna i utanförskap, psykisk ohälsa, missbruk och kriminalitet i vuxenlivet. Närvaro i skolan är därför central. Skolans främjande och förebyggande arbete med elevers närvaro är grundläggande för att upprätthålla en god närvaro i skolan.

Skolfrånvaro kan ses som ett symptom på brister i uppmärksamhet på elevers välbefinnande och hälsa i skolmiljön. En god lärmiljö med undervisning av god kvalitet där eleverna får de utmaningar och det stöd de behöver i sitt lärande, främjar elevens motivation att delta i utbildningen. Likaså främjar ett respektfullt bemötande och goda relationer mellan vuxna, elever och hemmet skolnärvaro.

Rektor ansvarar för att skolan systematiskt och regelbundet arbetar för att främja skolnärvaro och förebygga frånvaro genom att bland annat identifiera risk- och framgångsfaktorer. Det innebär att man aktivt arbetar med faktorer som kan bidra till generella vinster för alla elevers rätt till lärande, trygghet och studiero. Det förebyggande arbetet utgår från att man vill förhindra att elever är frånvarande utifrån en faktisk eller teoretisk risk som har identifierats. Skolans hälsofrämjande och förebyggande elevhälsoarbete spelar en viktig roll i både det främjande och förebyggande arbetet kring skolnärvaro.

Att uppmärksamma, utreda och åtgärda frånvaro

Solna stads kommunala skolor ska utifrån en gemensam modell aktivt arbeta för att främja närvaro samt, i ett tidigt skede upptäcka, utreda och åtgärda frånvaro för att förhindra att ströfrånvaro övergår till mer etablerad frånvaro. Detta gäller såväl ogiltig som giltig frånvaro. En viktig och förebyggande insats för att upptäcka frånvaro i ett tidigt skede är att lärare registrerar närvaro och frånvaro på sina lektioner. Skolans rutiner för närvarokontroll och frånvarorapportering samt åtgärder vid skolfrånvaro ska vara kända av personal, elever och vårdnadshavare.

Om en elev i grundskolan eller i grundsärskolan uteblir från den obligatoriska verksamheten, ska rektor se till att elevens vårdnadshavare samma dag blir informerade om att eleven har varit frånvarande.

Det finns alltid en orsak till skolfrånvaro. Det kan vara en indikation på skolrelaterade svårigheter och/eller psykosociala problem, men kan även vara individ- eller familjerelaterade problem.

Elever ska vara saknade av skolan, oavsett om de är borta av ett giltigt eller ett ogiltigt skäl. Det är därför av vikt att skolan både reagerar och agerar när en elev har ströfrånvaro eller när en elev är på skolan men inte deltar i undervisningen. Likaså gäller om en elev har många sena ankomster, ofta är sjukanmäld eller är borta längre än vad som kan förväntas vid sjukdom.

Vid upprepad eller längre frånvaro i de obligatoriska skolformerna ska rektor, oavsett om det är fråga om giltig eller ogiltig frånvaro, se till att frånvaron skyndsamt utreds om det inte är obehövligt. Utredningen ska genomföras i samråd med eleven och elevens vårdnadshavare samt med skolans elevhälsoteam. I samband med att en utredning om upprepad eller längre frånvaro inleds ska rektorn snarast se till att frånvaron anmäls till huvudmannen. Om förutsättningarna för en utredning om särskilt stöd är uppfyllda ska även en sådan utredning inledas.

Som en del av skolans utredning av en elevs frånvaro är det av vikt att elevens röst blir hörd. Enligt Barnkonventionen har alla barn en rätt att få komma till tals och en rätt till inflytande i frågor som berör dem. Hänsyn ska tas till elevens ålder och uppnådda mognad.

Åtgärder ska vidtas utifrån de orsaker till frånvaron som har framkommit vid utredningen. Ofta sker samverkan med andra aktörer som är eller bör vara inkopplade kring elevens skolsituation.

Rektor ansvarar för att rutinerna följs på skolan samt att de genomförs effektivt och strukturerat. Rektors ansvar för en frånvarande elev kvarstår alltid så länge eleven är inskriven vid skolenheten även då huvudman och eventuellt andra myndigheter är inkopplade. Om det finns misstanke att en elev far illa ska rektor alltid göra en anmälan till socialtjänsten enligt 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453).

Föreläggande med vite

Om en skolpliktig elev inte fullgör sin skolgång och detta beror på att elevens vårdnadshavare inte har gjort vad denne är skyldig att göra för att så ska ske, får hemkommunen förelägga elevens vårdnadshavare att fullgöra sina skyldigheter, 7 kap. 23 § skollagen. Ett föreläggande enligt första stycket får förenas med vite. Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart om inte annat beslutas.

För att ett föreläggande förenat med vite ska kunna bli aktuellt, behöver utredande tjänsteman genom en utredning av situationen kunna visa på att eleven har en betydande frånvaro och att detta beror på att vårdnadshavaren inte gör vad som ankommer på denne att göra.

Vid fastställandet av vitesbeloppets storlek tillämpar Skolnämnden i Solna stad den form av vite, löpande alternativ fast vite, utifrån vad skolnämnden bedömer som lämpligt i det enskilda fallet. I fall där vårdnadshavaren inte fullgör sina skyldigheter efter utfärdat föreläggande förenat med vite ansöker skolnämnden om ett utdömande av vitet vid Förvaltningsrätten i Stockholm.

Uppföljning och rapportering

Barn- och utbildningsförvaltningen följer systematiskt och regelbundet upp skolfrånvaro på individ-, grupp- och organisationsnivå i syfte att få en samlad bild av elevernas frånvaro. Uppföljningen sker inom ramen för huvudmannens kvalitetsarbete.